

Gospodarske stvari.

Prisilno zavarovanje.

Iz Šmarijskega okraja nam piše čislan posestnik gledé na prisilno zavarovanje jako rezke besede; da-si nismo v vsem z njim ene misli, vendar pa postavimo le-sem njegove opazke, ker je v njih dokaj resnice. On piše: Neki časopis je letos naslikal v uvodnem članku nekatere pogubne nasledke prisilnega zavarovanja, ki se namerja vpeljati. Najhujši udarec pa, koji bi s tem zadel kmečke posestnike, je popolnoma prezrl. In to se je tudi lahko zgodilo, ker gospodje po mestih, ki časnike pišejo, kmečkih razmer dovolj ne poznajo, zategadelj tudi ne morejo umeti, ker sami ne okušajo, kaka stiska postaja na kmetih čedalje bolj za denar. Imel sem že večkrat priliko poslušati nevolje in kletev nekaterih posestnikov do tistih sleparskih in nadležnih agentov, ki hodijo od hiše do hiše na kmetih, da slepijo in nagovarjajo lehkomišljene gospodarje k zavarovanju; le-ti pa plačevati ne morejo ali vsaj silno težko, ker jim še za druge neizogibne potrebe vedno manjka denarjev. Marsikaterega že sem slišal govoriti, da že komaj čaka, da bi mu zavarovalna doba potekla, da bi odstopil, samo zato, ker je pretrda za denar. Pa sem tudi že zvedel, da je v našem obližju dala neka banka -prodati nekemu posestniku njegovo zemljišče, keruvede ni mogel več zavarovalnine plačevati. Če se pa še prisilno zavarovanje, bodo se taki slučaji vedno množili. Kogar ne bo spravil požar v nesrečo, pognala ga bo zavarovalnica izpod domače strehe po tujem svetu s pomočjo take opave.

Jaz sicer ne zametujem zavarovanja, pa po mojih mislih naj bi se preuredilo tako, da bi ostajal ta denar v domačem kraju in se uporabljal v korist tistim, ki ga vlagajo; zdaj pa se ves ta denar, kar ga preostane čez upravne stroške, steka le v večja mesta tamšnjim bogatašem in judom v roke. Potem nam kažejo svoje nakupičene milijone na papirju, kakor bi hoteli reči: glejte, kako ste neumni, da lačna vrana sito pase. Kdor bi pa bil v taki zadregi, da ne bi mogel redno plačevati, naj bi mu ne delali sile in ga s tem še v večjo nesrečo ne tirali.

Ako se pri državnem ali deželnem proračunu kaže primanjkljaj, poviša se davek, da se pokrijejo stroški; pri okrajnih in občinskih zastopih naložijo se večje priklade; če se pa kmetu kaže primanjkljaj pri njegovem gospodarstvu, kar je že sploh navadno, kam se pa on naj obrne za pomoč, da bi pokrill neznosne stroške, ki se mu nepremišljeno nalagajo vedno večji? V prejšnjih časih niso poznali hranilnic, ne posojilnic, ne zavarovalnic; ni bilo pravih, še manj pa zamudnih obrestij, ne vojaške takse, ne šolskih kaznij in še več drugih nepotrebnih plačil — a kmečki stan bil je trden, imovit, kar pa zdaj vse to grozno stiska revnega kmeta. Prej je ostajal denar v kmečkih rokah, pod domačo streho, zdaj roma pa v denarne zavode in blagajnice, ki so pod gosposkim ključem. Skoraj že ne bo najti več gospodarja na kmetih, da ga ne bi več ali manj tlačili dolgovi.

Naši spredniki so dajali desetino, kdor je veliko pridelal, je več dal, kdor pa malo, je bila tudi desetina majhna; dača pa je bila takrat primeroma čisto mala. Zdaj pa, če bi kmet tudi ničesar ne pridelal, kar bi mogel prodati, vendar mora plačati davek in obresti ravno tako, kakor če bi imel natlačene shrambe blaga. Res je, da se v slučaju kake elementarne škode odpiše nekaj davka, a kaj pomaga to, če mora pa v naslednjih letih v dvojni meri spet nazaj plačati, kar se mu je prej odpisalo, ker davki vedno naraščajo. Stare dav-

čne knjižice za 40—45 let nazaj mi kažejo, da kdor je plačal takrat pri nas 10 gld. vsega davka, ta ga ima zdaj že nad 70 gld. na leto. Kje pa so še potem obrestni in drugi stroški? To je sad vednih volitev in zborov. L. 1851. je imela naša občina samo 2% občinskih priklad, a letos jih plačamo pa že zavsem (z okrajnimi in deželnimi) 136%! Kaj ne, da je to lep na-predek?

Ko se je leta 1848. odpravila tlaka in desetina, je rekel neki veljaven gospod vojaškega stanu iz Podčetrčka: «Vi kmetje se sicer veselite nove vlade in novih časov, pa verjamite mi, da bote imeli v prihodnje mnogo več plačila, kakor dosihmal. Dozdaj je k večjemu morda po eno posestvo prišlo na eksekutivno prodajo na leto, ali potem jih bo eno samo nedeljo po več oklicanih». Da je mož govoril popolno resnico, tega se zdaj lahko vsakdo prepriča.

In če se vpelje še prisilno zavarovanje, bo to spet le rov roš, na katerem bodo neusmiljeno pekli kmečke posestnike. Tako pa torej le zapriseženi sovražniki kmečkega prebivalstva bi menda radi same berače, puntarje in anarhiste izpodredili, kajti kjer uboštvo narašča, ondi pravnost peša. Kmečki stan bi morali pač po vsej pravici in dolžnosti vsi višji krogi podpirati, spoštovati in braniti ga pogube, ker je krušni oče vseh drugih stanov; vendar se pa večkrat ravno nasprotno dela!

Sejmovi. Dne 29. oktobra pri Sv. Juriju ob juž. žel., na Muti, v Koprivnici, v Koračici, Cmureku, Gornjem gradu, pri Sv. Tomažu, pri Vel. nedelji in v Slov. Bistrici. Dne 2. novembra v Kaniži pri Ptujju (svinjski sejem) in v Vitanju.

Dopisi.

Iz Celovca. (Shod zaupnih mož in Einspieler-Slomšekova slavnost.) Na ta shod in to slavnost v Celovcu dne 24. t. m. sme neumorno delujoči odbor »katol. političnega in gospodarskega društva za Slovence na Koroškem« pred vsem svetom ponosen biti. Na shod je prišlo blizu 500 zavednih mož in pri slavnosti na večer je bilo gotovo 2000 ljudi. In to niso bili hlupci ali dekle, kakor nasprotniki naši radi med svet trobijo, ampak res cvet slov. koroške gospode in kmečkega ljudstva. Gostov je precejšno število došlo iz Kranjskega in Goriškega. Iz Štajarskega nas je prišlo 13, sicer ne nesrečno, vendar pa gledé našega Slomška premalo število. Popoldne ob 3. uri otvori društveni predsednik, g. poslanec Einspieler, shod, predstavi vladnega komisarja in podeli besedo g. Kanduthu. Ta je v rezkih pa tudi večkrat dovtipnih besedah govoril o političnem položaju, o nezadovoljnosti koroških Slovencev s koalicijo in priporočal tri resolucije o pravici slov. jezika v ljudskih šolah in javnih uradih ter gledé kmetijske družbe. Nato je razkladal g. poslanec Einspieler o organizaciji ter nasvetoval resolucijo, naj se vlada vendar enkrat spomni na dr. Ferjančičev predlog o pravičnem volilnem redu na Koroškem. Ta kakor one tri resolucije so bile jednoglasno sprejete. Po govoru gosp. Legata o narodni organizaciji je zanimivo razkladal g. Podgore gospodarske razmere in potrebščine. Nekoliko pred 6. uro je gosp. predsednik s trikratnim živio-klicem na svetlega cesarja sklenil to zborovanje. Kmalu nato se je začela z ljudmi polniti velikanska dvorana pri istem »Masselgartenu«, ki je bila za slavnost ukusno okrašena. Lepo je bilo gledati krepko slovensko kmečko ljudstvo, posebno Zilanke v narodni noši. Ob 7. uri se prične slavnost. Krasno so peli kamniški »Liraši« in na

tamburicah igrali, prelepo je pela gospa Ljudmila Lendovšek, pa tudi godba je popolnoma storila svojo dolžnost in so zlasti ugajali narodni komadi. Kamniški »Liraši« so si res zaslužili umetno izdelano srebrno kupo in gospa Lendovšek veliki šopek. Navdušeno je bila od vseh pozdravljena pesem v čast Andr. Einspielerju in Slomšek, katero je izborno prednašal mlad gospod Zilan. Ker naprošeni slavnostni govornik vsled bolezni ni mogel priti, govoril je g. župnik A. Žlogar slavnostno besedo iskreno iz srca v srce. Kakor sta sv. Mohor in sv. Fortunat, sv. brata Ciril in Metod delovala za vero in narodnost slov. ljudstva, tako sta v istem smislu za blagor našega ljudstva delovala Slomšek in Einspieler. Posnemajmo ju! Slavnost, katera je trajala do 11. ure, je počastilo nad 50 brzojavnih pozdravov iz vseh slov. dežel. Pač ves slovenski narod od zdaj lahko kliče vrlim koroškim bratom: Le tako naprej! Za Vašo bodočnost nas ni več strah! Bog živi Vas in Vaše voditelje!

Štajarski K—c.

Iz Maribora. (Pismo iz Brazilije.) Neki Štefan Rebernak iz Prebukovja pri Slov. Bistrici je to-le pismo poslal iz Brazilije 15. avgusta t. l. svojim starišem: Ljubi stariši! V začetku svojega pisanja Vas vse skupaj prav srčno pozdravim in Vam naznanim veliko žalostnega. Bil sem tri mesece pri vojaki in sem zbolel na mrzlici in sem bil pet mesecev v špitalu in sem zdaj v drugi provinciji in imam slabo zaupanje, da bi kedaj dosegel to srečo, da bi še enkrat videl mojo domovino, ker si ne morem na nobeden kraj pomagati. Slišal sem, da tukaj mora vsak sam plačati v špitalu, tako če bom jaz moral sam plačati, tako znam par let delati, predno bom toliko zaslužil. Prosim Vas, odpišite mi hitro, kadar Vam je mogoče, kako Vam še kaj gre, če ste še vsi živi in zdravi. Moj »caig« in moja obleka je vse prek rame, da ne vem, kje je. Druga mi ne morete pomagati, kakor molite za-me, ker jaz Vam ne morem povedati, kako se meni hudo godi. Zdaj sem pri enem kmetu za hlapca, pri enem Nemcu. Tukaj imam živeža zadosti. Zdaj je tukaj žalostno, ker so večidel zmirom vojske. Moje želje so tako velike, da bi rajši bil v moji domovini, kakor dobil tavžent goldinarjev; ali kaj hočem storiti, kakor s potrpežljivostjo trpeti, dokler sem živ. Zdaj me Bog kaznuje, ker nisem Vas ubogal in tudi ne Hane, ker mi je preveč dobro šlo. Zdaj nimam ne denarja, ne obleke. Ko bi me videli moji ljudje, bi me ne poznali; bi mislili, kaj sem za potepuh, ker nimam več obleči, kar imam na sebi. Zdaj pa sklenem svoje slabo pisanje in Vam vošim vsem skupaj srečo na duši in na telesu in ostanem Vaš hvaležni sin do zadnjega vzdihljeja. — Čeravno vidim vsak dan solnce gor iti, tako vendar ne vem, na kateri strani je hiša mojega očeta. Ljubi oče, ko ste me okoli vrata prijeli in ste rekli, da me menda ne bode več videli, zdaj se mi pa resen tako hudo godi, da ne morem do Vas. — Štefan Rebernak, Eistasias Maurer, Rio Negro Rio da Varche, Provinc Parana do Brazil.

Iz Ljutomera. (I. realka.) Letos poleti se je razširila govorica v naši okolici, izhajajoča od nepoklicanih faktorjev, da bode nehala tukajšna zasebna sola, I. realka, ki se vzdržuje iz ustanove nepozabljivega nam dobrotnika dr. Goltweisa, čes, da se ne bodo učenci v taisto šolo več sprejemali. Ker mene stariši, ki hočejo svoje dečke pošiljati v to šolo, pogostoma povprašujejo, ali je na tej govorici kaj resničnega, objavljam s tem vsem dotičnim intersentom in starišem, da I. realka, kot taka, bode še zanaprej obstala tako dolgo, dokler je ne bode višje šolske oblasti preustrojile v meščansko šolo, in da se bodo učenci v ta razred, kakor navadno, tudi zdaj po jeseni, po godu vseh svetnikov sprejemali

in vpisavali. Stariši, poslužite se torej te sole v blagor svojih otrok!

J. K.

Politični ogled.

Avstrijske dežele.

Dunaj. Zadnji petek se je v poslanski zbornici državni proračun za bodoče leto izročil proračunskemu odseku. Poslanec Pernerstorfer je zahteval, naj vlada v 4 tednih predloži načrt o volilni pravici, ali to zahtevanje je večina poslancev zavrgla; kajti vlada se itak posvetuje, kako bi se delavcem dala volilna pravica. Naj se sploh vsa volilna postava spremeni, kolikor mogoče pravično, sicer ne bode prej miru. Zadnji četrtek večer so delavci hudo razgrajali po Ringu; nekaj se jih je celo policiji zoperstavljalo. — V St.-Hipolitskem okraju je bil pri dopolnilni volitvi za državnega poslanca izvoljen msgr. dr. Scheicher.

Češko. V Jabloncu so do sedaj gospodovali v občinskem zastopu nemški nacionalci. Ali nedavno so pri volitvah v vseh treh razredih zmagali Čehi. Kako se zdaj jeze penijo nemški zagrizenci! — Češki plemenitaši in veleposestniki bodo najbrže napravili kompromis z nemškimi plemiči. Pri tem bodo le Nemci pridobili, kar se pa mora napisati na rovaš Mladočehov. — Koncem tega meseca bodo v Pragi občinske volitve in je voliti 36 mestnih odbornikov.

Štajarsko. Dne 6. oktobra je bila okrajna razstava goveje živine pri Sv. Mihaelu na Gornjem Štajarskem. Razstave je prišel gledat tudi cesarski namestnik, baron Kübeck. — V Gradec dobijo tretje okrajno sodišče in sicer z dnem 1. maja prih. leta mestno delegirano sodišče v kazenskih zadevah. — Dopolnilna deželnozborska volitev za skupščino Frohnleiten—Gratwein—Deutsch-Feistritz—Uebelbach bode 14. nov.

Koroško. Razne občine imenujejo deželnega predsednika svojim častnim občanom; nedavno Zgornji Dravograd. Drava pa ga nikakor noče častiti, dasi se je za njeno uravnavanje toliko izdalo! »Drava je sama svoja gospa« in poplavlja zdaj kakor prej rodovitna polja, posebno v Rožni dolini. — Dne 15. oktobra je bila deželna učiteljska konferenca, pri kateri je deželni solski nadzornik jako razžaljivo govoril o Slovenceih. — O velikanskem shodu slov. zaupnih mož in Einspieler-Slomškovi slavnosti v Celovcu dne 24. t. m. govorimo na drugem mestu.

Kranjsko. Namesto pok. Krajgherja bode na Notranjskem volitev deželnega poslanca dne 30. okt. Katoliški kandidat je posestnik Modic iz Lahovega in kandidat narodno-napredne stranke Fr. Arko iz Postojne. — V Kočevju se v deški in deklški ljudski šoli ponemčuje nad 60 slov. otrok. Tako so Nemci nam pravični! — Lokalija Col na Vipavskem postane samostojna župnija.

Primorsko. Na Goriškem bode v kratkem 41 vikarijatov povišanih v župnije. — Pri zadnjem občnem zboru društva »Edinost« za Primorsko je sklenil v svoji redni seji na c. kr. pravosodno ministerstvo odposlati spomenico, naj se naredba o slovensko-italijanskih napisih razširi tudi na tržaško in bujsko okrajno sodišče. Ze zdaj lahonni kar besnijo; če se se to usliši, kaj bode pa potem? V Piranu je bil ono večer pravi punt.

Gališko. Na večer dne 14. okt. se je v Krakovi kacih 3000 delavcev spoprijelo s policijo, da je nekaj bilo ranjenih. — Deželno razstavo v Levovu so slovesno zaključili dne 16. okt. Predsednik razstave, knez Sapielha, in mnogi govorniki so naglašali velik uspeh razstave in